

Quadragesimale Ambrosianvm Dvplex, In Dvos Tomos Divisum

In Hoc Opere Per Singvlos Qvadragesimæ dies habetur bina Concio cum Morali, iuxta Euangelia, quæ in Ecclesia Mediolanensi leguntur. Cvm Indicibvs, Sacræ Scriptvræ, Et Rervm notabilium, cum Summa Concionum & Thematum Euangeliorum. Accomodantvr Hæe Conciones Ad Vsvm Romanum pro Quadragesima & ...

Tomvs Primvs, Continens Conciones A Dominica Prima, Qvæ Dicitvr In Capite, vsque ad quartam exclusiuè, quæ dicitur de Caeco

Bellintani, Mattia

Coloniae Agrippinae, 1626

Si manseritis in sermone meo, verè Discipuli mei eritis. Ioan. 8. 31.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55873)

Marc. 12. 7. Nostri erit hereditas. Vacui iam seculari potestate, Regem habentes Cæsarem, Pridi Pilato subiecti & Herodi. Eò magis Ecclesiastica anhelabant, amantes primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis & salutationes in foro. Et quòd Pontificatum ambirent, ex eo manifestum est, quòd non erat vnus perpetuus; sed eo alternatim fugebantur. Nam Caiphas erat Pontifex anni illius. Hæc est hereditas, quam sibi per Christum timebant eripi, dicentes: *Ecce totus mundus post eum abit.* *Ioan. 12. 19.* Pontifices Iudæorum, qui dicitis. Nos autem Moysi discipuli sumus. An hoc à Magistro vestro didicistis? *Ioan. 9. 28.* *Num. 11. 16.* 26. socios adhibet suæ potestatis septuaginta viros, arguit Iosue ministrum, qui pro illo æmulans nolebat illorum duces in castris prophetare. *Quid æmularis pro me? Quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum suum? Vos autem vt sedere debeatis in cathedra Moysi, sederis in cathedra pestilentia. Et nos Christiani vbi sedemus? quid quærimus? pro quo laboramus? alienam hereditatem. Hinc bella, hinc lites. Qui impediunt ab acquisitione & retentione alienorum, quasi fructum petentes, cuius erat Dominus Paterfamilias; hos persequimini, hos interimitis, præ omnibus hominibus vos reputantes. Sed heu! inanis est labor vester: *Concupiscitum & non habetis: occidistis* *Iac. 4. 2.* *Psal. 75. 6.* *Et zelatus, & non habetis. Aufertur à vobis* *48. 12.* *vinea. Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Et sepulchra eorum domus illorum in aeternum. Quin malos male perdet.* *Pro 21. 16.* Mel inuenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus euomas illud. Ne te rerum temporalium dulcedo decipiat, vt illas quam satis fit plus appetat, plus adipiscaris. Statis debuerat agricolis esse merces laboris eorum. Hac non contenti vineam ipsam totam concupiere, & vt illum possiderent, neci heredem tradiderunt.*

16 Sed quid? *Malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis.* Ita quod superest enomitur, ne forte satiatus euomas illud.

Iob 20. 12. Audi, audi quid scribitur in libro Iob de homine impio. *Cum dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. Panis eius in vtero illius vertetur in fel aspidum in-*

Iac. 4. 2. *Psal. 75. 6.* *48. 12.* *Pro 21. 16.*

trinsæ. Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre illius extrahet eas Deus. Hæc verba quæso infixata sunt in cordibus vestris, sint dulcia secularia in ore eorum, qui diligunt mundum, & ea quæ in mundo sunt vertentur intrinsecus in fel aspidum. Quot malorum quantumque causa sunt diuitia ista fallaces! Vnde est quòd mundus iste infernus factus est, nisi quia pecunia obediunt omnia? *Qui diuitias habet, eis abutitur ad mala perpetranda; ad pauperum oppressionem, ad vindictam inimicorum ad concupiscentiam voluptuam, ad gradum ascensionem, vnde alios deturbare conatur. Panis suauior fit panis doloris.* Cadet enim cum dominatus fuerit pauperum, & cum quod concupiscerit fuerit adeptus: quoniam diuitias quas deuorauit euomet, quòd si hæc euomere noluerit, de ventre illius extrahet illas Deus. O turbantem euomitionem, o violentam extractionem! *Et malos male perdet.* Et quid proderit, si fueris velut canis reuersus ad vomitum? *Si que perdidideris, repetieris: num manu Dei omnipotentis resistere poteris, qui de ventre tuo denud extrahet illas? Audi sequentia: Necessitatus venter eius. Et cum habueris, qua concupieras, possidere non poterit.* Nunquid ergo non melius est fructum reddere, & labores manuum manducare, vt ex hac vinea denique transferamur in domum Patris nostri qui in caelis est. Quod nobis præstet ipse Rex in Regno Dei. Amen.

DOMINICA DE
ABRAHAM,
CONCIO PRIMA.

Si manseritis in sermone meo
verè discipuli mei eritis.

Ioan. 8. 31.

ARGUMENTVM.

Describitur contentio stulticia nostra cum
Sapientia Dei. Qui sint fructus huius
Sapientia, & qua excellentia. Tractatur
hæc sic sapienter, diuine & vtiliter,
vt nil melius.

SICVT

SICVT Diuina bonitas bonum trahit ex malis nostris, dicente Ioseph fratribus suis: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus uertit illud in bonum*: Ita diuina Sapientia ex insipientia & contradictione nostra magis relucet. Est enim Sapientia, vt fluuius. Vnde ait: *Ego Sapientia effudi flumina, & fluius meus appropinquauit ad mare*, id est, abundauerunt aquae meae, quasi maris. Fluuius autem de montium sublimitate descendit. Est enim Sapientia, quae de sursum est, & per immania saxa & etiam per horrenda praerupta cadens ac ruens fluit. Hi sunt, de quibus hodie Iudaeis Dominus dicit: *Quare loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem meum*. Nec tamen impediunt, sed illam frangentes clariorem reddunt ac dulciorem ac puriorem. Propterea tam mirabilem Sapientiam hodie audimus a Christo, dum stultorum refellit inanes argutias, imò insanas responsiones Iudaeorum. Quam ideo diligenter audiamus.

Hac illo loquente, multi crediderunt in eum, ait Euangelista. Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei ex Iudaeis. *Si uos manseritis in sermone meo, uerè discipuli mei eritis. Et cognoscetis ueritatem, & ueritas liberabit uos*. Sermo igitur hodiernus & colloquium Domini coepit fieri in his, qui crediderunt in Iesum, vt in fide confirmarentur. *Si manseritis in sermone meo, uerè discipuli mei eritis*. Sed uel hui non permanserunt in sermone Dei, uel subintroierunt alij Iudaei, Christo se opponentes.

Vbi primum uidemus, Contentionem stultitiae cum Sapientia: Deinde fructu uerbi Sapientiae. Circa primum Salomon ait: *Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse uideatur*. Sic docens magnam esse, adhibendam cautelam in colloquio, quod cum stultis habetur, ne dum putamus illos siue arguere siue instruere, in eandem cum eis stultitiam deuoluamur. A qua stultitia si cauere possumus: bona est redargutio contra illos, ne sibi sapientes esse uideantur. Dominus

itaque Iesus: in quem (cum esset ipsa Sapientia) stultitiae nota cadere non potest, illos redarguit, vt nos instruamur: Illorum multis ramentibus in insipientia sua. In quos bene quadrant uerba illa Salomonis: *Quomodo si argento sordido ornare uel uas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata*. Argento sonoro solens uerba oris assimilari. Quando igitur uerba sunt indecora, merito argento sordido copantur, ex quibus propterea homo tanquam uas fictile decorè non induit, sed magis exaltat & in propatulo ponit stultitiam suam. Et tunc potissimum, quando tumens superbia loquitur homo simul malè corde pessimo. Certè Iudaei utrumque in suis contradictionibus pferunt. Nam quantus eorum tumor, qui se iactant filios tui Abraham tui Dei, & quod nemini seruiuerint unquam. Quam pessimè uerò cor, quandoquidè ut ait Christus quarebant illum interficere; & blasphemias illas temerè imò temulenter effutiunt: *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es, & demonium habes?* Sed hinc quàm uiles ipsi & stulti apparuerunt, quando insipientia eorum manifesta extitit: dicente illis Domino? *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris uestri uultis facere*. Propterea uos non auditis, quia ex Deo non estis. Et si dixero, quia non scio eum, ero similis uobis mendax. Ac demum Tulerunt ergo lapides ut iaceret in eum, Iesus autè abscondit se, & exiit de templo. At Iesu sapientia manifestè apparuit, ut merito dicat. *Si ego honorifico me ipsum, gloria mea nihil est: est Pater meus, qui glorificat me, què uos dicitis, quia Deus uester est, & non cognouistis eum. Ego autem noui eum*.

Rectè ergo de Sapientia Sapiens decernit. Luci comparata inuenitur prior. Illi Sap 7.29. enim succedit nox. Sapientiam autem non vincit malitia. Lux quidem est Sapientia imò ipse candor lucis aeternae, sed lux ista supercedit uisibile hanc sensibilemq; luce multis quidem modis, sed hoc potissimè, quod lux sensibiliber à tenebris superatur, nam illi succedit nox. Sapientiam autem non vincit malitia. Quid putas insipiens tu? quid loqueris; quid agitas? quid cogitas? si sint opera tenebrarum, à luce diuina

conuincuntur. *Consumetur nequitia peccatorum, & diriges iustum, scrutans corda & renes Deus.* Quid frustra conaris? quid in vanū laboras; Quid in caelum sudas & fatigaris? Inanis non secus est labor tuus, ac fuit eorum, qui turrim pertingentem vsq; ad cælum ædificare meditabantur. Omnis conatus contra Sapienciam frustratorius.

Ex. 14. 7. est. Quid egit Pharaon persequens Israël? Principes Ægypti ac Taneos consiliū in-

Is. 19. 11. si piens dederunt Pharaoni: post multa per-

Exo. 14. 25. pessa flagella ad vltimum dixerunt: *Fugiamus Israël: Dominus enim pugnat pro eis.* Sed ad vnam eleuationem virgæ submersi sunt omnes in aquis vehementibus, & ferrebantur in profundum. Quid egit Saul persequens Dauid? Dauid saluatus est, pergit Saul. Er quid agis tu mundi affeclat? Audi Salomonem: *Qui nitiur mendaciis, pascit ventos: idem autem ipse sequitur aues volantes.* Certe qui nitiur contra Sapienciam, contra veritatem, qui hominem vituit, mendaciis nitiur, nam omnia homo mendax. Omnia enim temporalia iis mentiuntur, qui cõfidunt in eis; hi pascunt ventos, quia vt ait de se Salamon laborant in ventum. Num tum regere potes ventos, huc illucque dirigere ad tuam ipsius voluntatem? num obediunt tibi venti? vt dicas illis, hucusq; venietis & non vltra procedetis? Ventus ventus sunt temporalia quæ rētib; stringe manum & tene quod habes; o hebes, qui niteris mendaciis. Est d; tibi obediãt venti, & dicas huic, Vade & vadat, & alio veni & veniat. Quem fructū habebis in illis? num lac bibes, lana operieris, ac si esses pastor ouium, qui nunc est pastor ventorum? sequere sequere nunc aues volantes impennis, grauis, terrestris ac terrenus. Vola si potes, quando etiam frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Laboras ergo frustra & sine fructu. Hoc & Oleas figura venti demonstrauit: *Ventum seminabunt, & turbinem metent. Culmus stans non est in eo Germen non faciet farinã; quid & si fecerit, alieni comedent eam.* Quid est ventum seminare nisi in vanitatibus laborare? Quem verò faciunt lærum segetes istæ & fata ista? si laborat in spe fructus percipiendi, quam messem colliget? Tur-

binem metent, ventum venti seminatores metent, sed nõ quecunq; turbinem turbantem nauces, deglutientem, puluerem excitantem, parietes impellentem, ruinas minantem. *Tribulatio & angustia* (inquit Rom. 1. Oia) Apostolus) *in omnem animam operãtis malum.* Hic est fructus, quem mali Iudæi disputantes cum Domino consecuti sunt, Culmus stans non est in eo: ex vento lato non genaratur culmus, non spica, non granum: ideò quod germinat, non facit farinã oportunam iis, a quibus laboratum est in cultura huius satiationis. Quod cupiunt non apprehendent, & si quidem videantur aliquid perfecisse, aliquid esse molitos, thesaurizasse thesauros in terra, alieni comedent hanc farinam. Quid infelix, infidelis, perfide Iudæ consecutus es, homicidium, secundum desideria Patris tui, qui fuit homicida ab initio, perpetrans contra Filium Dei? Quid meditaberis occisurus illum? occidamus eum; & nostra erit hæreditas. Hæc farinam fecit culmus tuus, sed alieni deuorauerunt eam. Sed venerit Romani, & tulerunt locum & gentem, & in dispersionem gentiũ iturus, dereliquisti terram tuam. O inanem laborem! o noxij sudores, vires debilitantes & bonum succum exhaurientes.

Sed tandem, vt hoc clarescat euidentius, bonum fructum examinemus Sapienciæ Dei. Meliorem enim est acquisitio eius negociatione argenti & auri primi, & purissimi fructus eius. Hunc distinguit Dominus, dicens: *Si vos manseritis in sermone meo, verò discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Amen amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Ergo fructus sapienciæ est discipulatus Christi, veritatis cognitio, libertas & vita. Quæ omnia Christus tribuit sermone suo, qui est sapiencia. Cum ergo sermo Domini origo sit tot tantorumque bonorum, hanc originem suam examinemus; de qua dixit ad eos, qui crediderunt in eum, Iudæos. *Si vos manseritis in sermone meo, verò discipuli mei eritis.* Manere itaque in sermone Domini horum bonorum origo est, quam ideò consideremus.

5 Isti in eo quod crediderant, erant in sermone Domini, capti in sermone eius. Sicut corpus est in terra, sic animus credens est in verbo; corpus idem sustentatur, quia nititur terræ stabili, quam fundavit Deus super stabilitatem suam, non super alienam firmitatem, & idem in æternum stat, & non inclinabitur in sæculum sæculi. Multo igitur magis *verbum Domini nostri manet in æternum.* Vnde Psalmus: *In æternum, Domine, verbum tuum permanet in celo: In generatione, & generationem veritas tua. Fundasti terram & permanet Verbum quidem, quod idem est quod & veritas, permanet in celo, quia* Psal. 12. 6. *verbo Domini cæli firmati sunt. Permanet in terra, quia eodem verbo reposita est* 1. Pet. 3. 7. *Si ergo firmitas cæli a verbo est, qui non super alienum fundamentum super edificati sunt: multo magis animus per fidem fundatur & stabilitur in verbo Domini: Cui soli innitur, à quo portantur omnia* Heb. 1. 3. *Non enim verbum alieno hæret fundamento, nec alterius indiget virtute, vt in se maneat, & cætera omnia portet. Qui ergo crediderant Iudæi, erant in sermone Domini. Et vnusquisq; est in eo, qui illi nititur. O qualem firmitatem! o qualem quietem haberes! si verbum Dei esset fultum tuum, fundamentum tuum, requies tuâ in sæculum sæculi. Sicut est in verbo Domini per fidem, sis per spem, sis per charitatem, vt in illo speres, vt id diligas* Gen. 7. 18. *omne, quod tibi præcipit diligendum. Firmior fuit arca Noë super vndas, quam terra sub vndis, quia verbo Dei arca nitentur. Idem terra innitentes, quia non crediderunt verbo Dei perierunt. In arca conclusi propter verbum Dei salui facti sunt à fluctibus. Ne aspicias hoc, ne sit lignum vel tellus; sit arca vel terra; sit leue vel graue. Id tantum respice si id est verbum Dei. Quia calum & terra transibunt, verba autem Dei non transibunt.* Luc. 21. 33. *6. Nostre igitur partes sunt; vt maneamus in sermone Domini, vt non ab illo auellamur, ne de arca ista exeamus. Idem dixit: Si manseritis in sermone meo Saul fuit in verbo Dei, per quod vnctus est Rex dum obediens fuit, nam vera ad hæsi-*

verbi, vera obedientia est. Nam si etiã vices & non secundum verbum, instabilis es recedens à Deo. Per inobedientiam autem relinquitur verbum Dei. Ideo Sauli dictum est: *Melior est obedientiam, quam* 1. Reg. 15. *vicima.* Et propterea, quia non obediuit, abiectus est & proiectus a facie Dei, & non fuit stabile regnum eius: Dixit miser Ionathas filio suo: *Omni diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilierit tu, neq; regnum tuum.* 1. Reg. 20. *Persecutione putabat stabiliri regnum suum; in qua erat inobediens voci Dei, qui illum abiecerat & elegerat Dauid; & propterea regnum eius euauit, quoniam Deus exsulauit illud. Dauid verò huc illuc fugiens, neq; pedibus valēs sistere, verè permansit: appetit à Saulo, à Deo semper protectus, ad regnum peruenit; in quo tanta stabilitate potitus est, vt diceret Deus: Semel uauit in sancto meo, si Dauid mentiar: semen eius in æternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo; & sicut luna perfecta in æternum.* Cur ita? Saul fidit suis viribus suâque potestate: Dauid nixus est verbo Dei. Quid lenius aëre & parte in primis illa superiori, quæ dicitur æther, quæ tenuissima à cælis proximis iugiter circumuoluitur? eam tamen obtinet firmitatem, vt nullo vnquam tempore deficiat vel imminuatur, sed vastam illam colorum vacuitatē implet perfectissimè. Et hoc illi datum est à verbo Dei, quando æthera firmabat sursum. Sic Dauid vndique agitato, destitui aut minui non potuit; firmatus & fultus verbo Dei, quod portat omnia virtute suâ. Sic est quicunque verbo ac lege Dei nititur. Vnde is dicere potest: *nisi quod lectus meditatio mea, tunc forte perissem in humilitate mea. Perissem ex mea infirmitate, sed leuè firmitate subsisto.* Psal. 118. *At contra: Non saluatur Rex per multam virtutem, & Gigas non saluabitur in multitudine virtutis sue.* Fallax equus ad salutem, in abundantia autem virtutis suæ non saluabitur Rex Saul, qui quasi Gigas ab humero & sursum cæteris omnibus minebat, per multam suam virtutem nec saluari potuit nec stabiliri, vt non perde-

1. Reg. 31. 2. ret, & regnum & vitam, secumq; in ruinā
 Psa. 118. 91. traxit filium, vt nec ipse nec regnum eius
 potuerit stabili, quod contra verbū Dei
 pugnet, cuius ordinatione perseuerat
 dies. Hi Iudæi qui crediderant per fi-
 dem, erant in verbo Dei. At non videtur
 quod in eo manserint, ex eo quod re-
 sponderunt primò. *Semen Abrahæ su-
 mus, & nemini seruiuimus unquam. Quo-
 modo ergò tu dicis: Liberi eritis?* Aliaq; hu-
 iusmodi, vt in colloquio patet, quod inter
 ipsos & Christum sequutum est: Et ideo
 fructu caruerunt, quem generat verbum
 Dei. Fructum istum notant verba Domi-
 ni. *Verè discipuli mei eritis, & cognoscetis
 veritatem, & veritas liberabit vos.*

7. En triplex fructus. Primus est hic: *Di-
 scipuli mei eritis, Secundus: Et cognoscetis
 veritatem. Tertius: Et veritas liberabit vos.*
 Quoad primum: considera, quanta digni-
 tas sit discipulum esse Christi, & hoc verè.
 Gloriabantur Pharisei: *Nos Moysi discipu-
 li sumus.* Rationem gloriandi subdunt.
Nos scimus, quia Moysi loquutus est Deus.
 Ita enim suum discipulatum referunt in
 Deum, qui loquutus est Moysi, vt sit con-
 sequens illos Dei doctrinam accipere, qui
 Moysen audiunt. Sed non verè discipuli
 erant Moysi: *Nam si crederetis Moysi* (dice-
 bat aliquando Dominus) *crederetis forsitan
 & mihi, de me enim ille scripsit.* Ac pro-
 pterea neque Deo credebant. Vnde hic
 infra. *Et dicitis quia Deus vester est, & non
 cognouistis eum. Ego autem noui eum. Et
 si dixero, quia non noui eum, ero similis
 vobis mendax. Mendaces igitur erant,
 dum dicerent. Vnum Patrem habemus
 Deum, & Deus noster.* Non ergò verè di-
 scipuli. *At si manseritis in sermone meo,
 verè discipuli mei eritis.* Et si hoc, discipli-
 nam Domini accipietis. Nam qui me re-
 cipit, recipit eum qui me misit. Hæc igitur
 est huius discipulatus excellentia, quod
 Arist. 1. sunt docti à Domino. Et Beatus est, quem
 post e. 1. de lege sua docuerit Deus. Omnes natu-
 Rom. 3. 3. ras scire desiderant; at nulla est vera scien-
 Psa. 115. 11. tia nisi scientia Dei, illa videlicet quam
 3. Esai. 3. 11. docet Deus, quia *solus Deus verax, omnis
 & 4. 36. autem homo mendax.*

8. Bene ergò subdit secundum fructum:

Et cognoscetis veritatem. Veritas enim om-
 nia vincit, omnis terra veritatem inuo-
 cat. Cæli & ipsam benedicit. Et hic quo-
 que non contemnendus est fructus. Quis
 est qui veritatem nolit apud se? Verus ho-
 mo esse vis nō falsus, veras diuitias ames,
 veros honores, veras voluptates & com-
 moda, nec nisi vera verba velis audire? In
 veritate totum bonum nostrum est, & ve-
 ra salus. Extra veritatem omne malum.

Tota enim pugna, omnifq; controuer-
 sia ad hos duos aduersarios reducitur,
 nempe veritatem & mendacium. Primum
 enim prælium, quod & fuit magnum, fa-
 ctum est in cælo, vbi Michaël & Angeli
 eius præliabantur cum dracone, draco
 pugnat & Angeli eius. Quis draco?
 Inuidiator, deceptor, aduersarius veritati,
 quia *in veritate non stetit: Mendax enim Gen. 1.
 est, & pater mendacij.* Ergò Michaël ste-
 tit in veritate. Et qui misit eum, verax est
 & pater veritatis. Simulachrum prælij fa-
 ctum in cælo fuit illud, quod factum est in
 terra in loco voluntatis, vbi draco mulie-
 rem aggressus, illam decepti mentiens, &
 culpās Deum tanquam mendacem. Con-
 tra hunc Deus verax veritatem destina-
 uit, quæ vt mendacem deciperet, verè
 de terra orta est, atque ideo sub terreno
 velo cooperta atque abscondita. A qua
 mendax, qui desertus à veritate illam im-
 pugnat & ignorat, victus est. Omnis ergò
 pugna, siue in cælo facta, siue in ter-
 ra, est inter veritatem & mendacium. Et
 quoniam mendacio adherentes proiecti
 sunt de cælo & de loco voluptatis, per-
 spicuum est omne malum ex mendacio
 deriuare. Et propterea omne bonum ex
 veritate. An non ergò optimus fructus est
 veritas? Si ergò certamen est perpetuum
 iater mendacium & veritatem; videre in
 cuius exercitu sitis, nam extra vtrum-
 que impossibile est esse, dicente ipso
 Principe nostro. *Qui non est mecum, con- Lue. 11. 21
 tra me est.* Si cognoscis veritatem, si ve-
 ritatem amas, si certas pro veritate, à
 Christo stas, qui dicit: *Ego sum veritas.*
 At de aduersarij veritatis audi, quid dicat:
*Quaritis me inter si ere, hominem, qui veri-
 tate vobis loquutus sum, quæ audiui à Deo.*
 Vide

Vide pralium. Si veritatem dico vobis, non traditis mihi. Qui ergo diligunt vanitatem, & quarunt mendacium, hi contra Christum pugnant. Heu! quam magnus exercitus Diaboli! Hi sunt, de quibus in Psalmo veritatis scriptum est: *Non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est Sepulchrum patens est guttur eorum, lingua suis doloſe agebant, venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, & viam pacis non cognoverunt. Quam parvus exercitus veritatis?*

Psal. 5. 10.
Psal. 13. 3.

Psal. 11. 2. Defecit sanctus, diminuta sunt veritates à filio. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum. Labia doloſa in ore & corde loquuti sunt. Signum militum Christi, est veritas: Signum sequentium Diabolum, in quo veritas non est, mendacium est.

9 Nunc probet seipsum homo, consideret vias suas, sint examinata eloquia sua. Cogitet quomodo, aut quid loquatur. Si loquitur veritatem in corde suo, si non agit dolum in lingua sua, si veritatem facit, hic est discipulus Christi, hic miles Christi, hic vere Christi sectator. Si hoc pacto cum Christo non est, illius aduersarius est. O quot sunt aduersarii Christi! ô quot! quibus dici potest. *Vos ex Patre Diabolo estis?* qui pater est mendacii. Mendaces in stateris vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nec sustinent docentes veritatem, & odio habent corripientem in porta, inania meditantem, & nihil cum ratione agentes. Nã ratio non est, vbi veritas non est. Et hoc non est malum maximum? Et quid magis contra rationem quam sibi ipsi malum inferre? Merito ergo hic dixit Dominus. *Si veritatem dico, quare nõ creditis mihi?* quam ratio est quamobrem non credatis? nec honor, nec utilitas, nec emolumentum, nec quidquam boni. *Quare ergo non creditis veritati?* omnis terra veritate inuocat. Vos de terra estis. *Quare ergo veritatem dicenti non creditis?* *Qui in veritate non stetit, seducendo occidit, & ideo homicida fuit ab initio.* Mors mendacii fructus est. *Quare igitur veritati non creditis?* *Perdit Dominus omnes, qui loquuntur mendacium.* Totus exercitus mendacium & mendaciorum peribit: Contra seipſos

Psal. 61. 10
Amos 5. 10

1. E. 4. 3. 11

Psal. 5. 7.

pugnant, gladius vnus cuiusque versus est contra seipſum, & adhuc mendacium queritis? veritati non obtemperatis? O verba! *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Nihil irrationabilius, nihil abſonum magis, nihil deterius, nihil culpabilius. O mundum infelicem, cuius princeps est homicida & mendax, *Vir sanguinum & doloſus, quem abominatur Dominus.* Vide ergo quam magnus fructus veritas sit.

Psal. 5. 7.

Sed iam ad tertium veniamus. *Et veritas liberabit vos.* Quam sit magnus fructus libertas, totus mundus confitetur, qui tamen veram libertatem non cognoscit, quæ in hoc est, quod serui simus iustitiæ, liberati à peccato, cuius peccati seruitus pessima est, fons & plenitudo malorum omnium. Libertas autem illa vera, quæ bona omnia comprehendit, veritatis effectus est. *Et veritas* (inquit) *liberabit vos.* Ergo seruitus illa mala omnia comprehendens à mendacio est. *Qui enim facit peccatum, seruus est peccati.* Initium autem omnis peccati mendacium fuit, error fuit, deceptio fuit: hoc semen peccatorum omnium in peccata omnia deriuatur. Ideo vniuersa peccata ex falsitate composita sunt. Ignorantia quippè & obscuritas intellectus, affectum inordinatum & peccantem voluntatè comitatur aut precedit aut sequitur. Ideo qui peccat, semen est Diaboli, qui pater est mendacii. At filii Diaboli serui sunt. Nam soli filij Dei liberi sunt. Vide mendacè Cainum, à quo generatio illa profecta est, quæ non erat inter filios Dei. *Vbi est Abel frater tuus?* dicit illi Gen. 4. 9. Deus, qui interrogat iustum & impiũ. *Qui respondit. Nescio. Num custos fratris mei sum ego?* O qui Deo mentitus es! Num putas latere Deum quod fecisti, qui nouit corda hominum, & intuetur abyſſos? Deceptor seducens Euam matrem tuam, dicebat: *Eritis sicut Dii scientes:* Pollicens illi diuinam scientiam. Nunc è contra te iam deceptum nõ ua illudit arte. Nam te nesciũ facis dicens: *Nescio.* Et dum te facis nesciũ, nesciũ facis & Deũ, cui mentiris: dum te nesciũ facis, & quem blasphemas quoque nescientem exultimans sceleris tui.

10

Gen. 4. 9.

Psal. 10. 6.

Gen. 4. 9.

Act. 1. 24.

1. 8.

Dan. 3. 35.

Gen. 3. 5.

tui. Sic Diabolus pugnat à dextris & à sinistris, vt timor nocturnus & dæmonium meridianum: modò scientiam ingerens modò nescientiam, & falso vtrumque; quia vbique mendax. Nam Cain mendaciter dicit. Nescio: & falso putat Deum nescire necem illatam fratri. Ita neque parentes eius facti sunt, sicut Dij scientes. Nec qui, Deus est, scit, quòd in quacunq; die comederint erunt sicut Dij, hoc enim esset scire falsum. Falsam ergò scientiam, & illis proponit & Deo imponit; sicut falsam nescientiam ipse Cain, & in se ponit & in Deo supponit. Et hoc operante in oculis mentis tuæ deceptore, qui operatus fuerat in oculis carnis matris tuæ, vt sic totum hominem insanum faceret ab ipso principio. Generatio itaq; Cain, qui mendacem ac mendacium secutus, a generatione Sanctorum qui erant filii Dei segregata, pertinet ad semen & ad filios Diabolus, qui in seruitutem generat. Ergò seruitus à mendacio est.

11. Propterea & isti à Deo indigent liberari, quia serui sunt mendacis & mendacii, quod vt re ostendant nescij, à mendacio contra veritatem exordiuntur disputationem suam, dicentes: *Semen Abrahæ sumus, & nemini seruiimus vnquam.* In quo dupliciter mentiuntur. Primum mendacio occulto. Secundò, mendacio aperto, vt cuiuscunq; generis mendacium illis dominetur. Primum ergò dum dicunt: *Semen Abrahæ sumus*, nituntur mendacio. Nam quando dixit Dominus Abrahæ; In Isaac vocabitur tibi semen: de filiis, non carnis loquutus est sed repromissionis, qui sectatur vestigia fidei Abrahæ. Quod docuit Apostolus doctus à Domino dicente: *Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.* Sed hoc non facitis, (inquam) ergo non estis filii Abrahæ. Nam quod non faciatis, inde cõuincitur: *Quia quaritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis loquutus sum, At hoc Abraham nõ fecit.* Consequens igitur est, vt non sitis semen Abrahæ, sicut prætenditis & asseritis, & per consequens mendacium loquuti estis. Quæ ratio ex hoc confirmatur, quia dum *me quaritis interficere*, illum imitamini, qui ab initio ho-

micida fuit pugnans contra veritatem, & mendacio interimens hominem. Nam quarentes me interficere, veritatem agredimini. Non enim quemcunq; hominem *quaritis interficere, sed hominem, qui veritatem vobis loquutus sum.* Et quia *veritatem vobis loquutus sum*: vt apertos vos ostendatis aduersarios veritatis, & in me interficiendo illius interfectores, atq; ita imitatores mendacis & homicidæ. Si ergo se vocando semen Abrahæ mentiuntur, quamuis aliquo prætextu, tunc se idcirco magis seruos declarant, quo liberos demonstrare nituntur.

Mendacio deinde aperto idem faciunt, dum dicunt: *Nemini seruiimus vnquam.* Si enim tam de patribus suis loquuntur, quam de propriis personis intelligunt, apertum produnt mendacium, cum diuturnam captiuitatem in Chaldæa passi fuissent eorum patres; ipsique & vicini antecessores nati sint serui. Nam tempore nati Christi Herodes Idumæus regnabat in Iudæa, post quem regnauit Archelaus filius eius, post quem Romani regnum illud diuisum in quatuor partes, cuiuslibet Tetrarchiæ, aut Principem aut Procuratorem, siue Præfectum aut Prætozem designarunt, vt ex Luca patet, dum prædicationem Ioannis Baptistæ aggreditur scribere: *Procurante (inquit) Pontio Pilato Iudæam, Luc. 13. Tetrarcha autem Galilæa Herode &c.* Ergo nedum olim serui erant, sed ipso eodem tempore, quo se liberos esse præsumunt & profitentur, seruiiebant. Vnde & in passione Domini præfractè clamant: *Non habemus Regem nisi Cæsarem* Regem autem habere seruire est, vt populus confessus est, quando Roboam in locum patris Salomonis sufficiens erat in regnum. Seruiiebant itaque Romanis. Vnde & tributum reddebant Cæsari; qua in solutione se seruos profitebantur. Dicente Domino ad Petrum; quod si Reges gentium accipiunt tributa non a filiis, sed ab alienis, consequens est vt liberi sint filii. Ergo qui tributum soluere coguntur, alieni sunt, & non filii nec liberi: huiusmodi erant Iudæi. Non ergo liberi erant, sed serui. Apertum ergo dicunt mendacium, quo ex seruitute

matur & verbum: ac propterea idem voluit per verbum & spiritum oris Psalmus intelligi. Ergo qui sermonem Domini seruaerit, vitam possidebit perfectam. Quæ autem perfecta est, immortalis est, nam posse mori defectus est vitæ. Quapropter Deus, qui viuunt in æternum, immortalis est. Huiusmodi vitam immortalem & æternam, soli habent verbum vitæ continentem, quod est Christi; cui dixit Petrus.

IOAN 6.39. *Verba vita aeterna habes* O qui vitam istam habere non cupiat? Desiderium omne rei cuiuscunque ex vita procedit. Desiderium enim motus est animi & viuientis: non potest autem moueri quod non est, neque aliunde quam ex esse motus rei atque adeo desiderium potest proficisci. At viuentium esse, vita est. Ergo ex vita desiderium emanat omne. Sapit autem res omnis ac motus naturam suæ originis: Ergo desideria nostra vniuersa, vt à vita procedunt, ita ad vitam tendunt, vt verè aliud nihil, aut saltem potius quam vitam nequaquam valeamus concupiscere, tantum abest, vt mortem quis possit desiderare.

26 Malum ergo est homini, qui in vita desideranda fallitur, vt non veram cupiat vitam, quæ nullum habeat fœdus cum morte, sed eam potius, quæ vitæ habet apparentiam, non vero substantiam. O malorum omnium plenissimum errorem. Reconsens Dominus fructus sui sermonis ita adorsus est. *Verè discipuli mei eritis; & postea subdit. Et cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* A quo autem liberabit? Profecto in primis à mendacio. Qui sic liberi sunt, non possunt in vita concupiscenda decipi. Qui ergo sermonem Domini seruaerit, & manserit in eo, veram iste diligit vitam, & dies videbit bonos, ac propterea *mortem non videbit in æternū*, nam qui mortem videt, non videt dies bonos, qui vera sunt vita. Si veritas Domini & verbum Domini idem sunt, dicente Domino Patri. Sermo tuus veritas est, sicut quando veritas liberat, veram confert libertatem, nam à veritate nisi verum nihil prodire non valet; Haud secus quos sermo Domini viuificat, verè viuificat, atque hac ratione veram tribuit vitam. Si (in-

quit) *vos Filius liberauerit verè liberi eritis*, ergo si & Filius vos viuificauerit, verè viuētis: ait enim: *Ego sum via, & veritas* **IOAN. 14.**
& vita. Veritas (inquam) & vita, quæ est vera vita. At Iudæi qui ex patre Diabolo errant, qui *in veritate non steterunt*, non nisi falsam libertatem falsamque vitæ proferebant. *Nemini* (inquit) *seruiuimus unquam.* *Quomodo ergo tu dicis: liberi eritis? Nunc cognouimus, quoniam damonium habes. Abraham mortuus est, & Propheta mortuus sunt: & tu dicis; Si quis sermonem meum seruaerit, mortem non gustabit in æternum.* Loquebatur Christus de vera libertate, quæ sunt homines liberati à peccato; loquebatur de vita, quæ viuuntur in æternum; & ipsi de extrinseca, temporali; libertate & vita loquuntur, quæ flocci penditur à Veritate. Achab Rex erat immunis à temporali seruitute, sed de illo Scriptura dicit. *Non fuit alter talis: sicut Achab, qui venundatus est.* **25.** *vt faceret malum* Contra vero Paulus **do-1. Cor. 7. 21.** *cer. Seruus vocatus es? non tibi sit curæ.* Nam *in Christo non est seruus, neg. liber, sed* **IOAN. 1. 12.** *omnes quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Hæc potestas tam magna est, vt non sit potestas super terrâ, quæ comparetur ei. Reges gentium **do- Luc. 11. 17.** *minantur eorum, & potestatem exercent super eos, sed interim ipsi sunt sub potestate tenebrarū, & sub patre diabolo; & serui peccati.* Cum serui (inquit Paulus) essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. De vita autè **Rom. 6. 11.** *Paulus loquens, de viduis ita scribit. Quæ in delitiis est, viuens mortua est.* Et Ioannes. **1 Tim. 6. 17.** *Vidi animas decollatorum propter testimonium Iesu, & vixerunt, & regnauerunt cū Christo. Ceteri mortuorum non vixerunt.* Si in omnibus bonis, quod verum est, appetimus; quid in duobus his bonis facere nos conuenit, quæ sunt super cætera bona vniuersa? Vera libertas, vera vita super omnia appetenda est, cauendumque est, ne in hunc labamur errorem, vt Iudæi.

Et quoniam vita primum locum tenet, **17** nam qui non est, neque liber, neque seruus esse potest. Propterea Deus in re ad vitam pertinente; docuit populum suum, vt diligenter distingueret inter mundum & immundum, in quorum discretionem & distinctionem

atione per figuram iudicium discernens & distinguens mirabiliter commendauit. **Dom. 14. 6.** Omne animal (inquit) quod in duas partes findit vngulam & ruminat, comedetis. De his autē quæ ruminant, & vngulam nō findunt comedere non debetis; nam immunda sunt: sus quoque quoniam diuidit vngulam, & non ruminat, immunda erit. Carnib⁹ eorū nō vescemini, nec cadauera tangentis. Ruminare non video quid sit aliud, quā meditari, cogitare, recogitare, benè perpendere, quæ ad vitam pertinent. Nam vngulā diuidere, satis apertè innuit distinctionem, qua probamus spiritus, si ex Deo sint, & quodcunq; nobis propositum bonum, si verè bonum sit, si vtile, si conueniens, si decens; & hæc distinctio & distantia maximè in victu obseruanda est, quo viuimus. Hoc lex hisce figuris prætendebat. Nam (vt ait Apostolus) lex spiritalis est, sed induēs ipse personam Iudæi adijcit. Ego autē carnalis sum. Sic Iudæi, qui secundum carnē dicunt: *Semen Abrahe sumus*; non esse autem secundum spiritum, à Domino demonstrantur, non distinguunt inter vitam & vitam, & inter libertatē & libertatem. Nam vbi de libertate Spiritus sermo est, qualibetate Christus nos liberauit, ibi libertatem carnis præferunt. Vbi de vita æterna sermo est, quam dat Christus ouibus suis pabulo verbi Dei, ipsi vitam mortalem præferunt.

18. Dīcamus igitur nos distinguere. Quidquid comedis, quidquid in te recipis, quidquid cordi admoēs, rumina diligenter cuius conditionis sit, ne fortè inimicū admittas, reputans amicū, ne fortè p pane serpentem, pro pisce traicias scorpionem, ne fortè blanda pro veris, & è vestigio Christi putes Phantasma esse, ne futura bona quasi à longè stans, nec probè pspiciens exiltimes vmbra: Et breuiter ne veniat sup te maledictio illa: *Va vobis qui dicitis malum bonum, & bonum malū: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* Ita vngulam findis. Neque tamen sufficit vngulam findere, si non addatur & ruminare. Distinxit Iosue quando Gabaonitis dixit cum Principibus populi. Ne fortè in terra, quæ nobis forte debetur habitetis,

& non possimus fœdus inire vobiscum. Quinam estis vos, & vnde venistis? Diuisit vngulam, distantiam considerauit inter habitatores terræ promissionis & alios externos, sed non ruminauit. Primo aspectu accepit eos, nō repetiit, non reuocauit, vt diu cogitaret, ac veluti ruminaret rursusq; manderet. Ideo deceptus est. Hi sunt, qui habent zelum Dei, sed non secundū scientiam. Hi sunt, qui viucentes sicut & gentes, quæ ignorant Deum, arbitrantur obsequium se præstare Deo, modo viuāt inter fideles Christi, modò stent in Ecclesia Domini, modò verbis cōfiteantur se nosse Deum, dum tamē factis negant; modò dicant: Domine, Domine, interim non curantes facere voluntatem Patris. O quot sunt huiusmodi! Verum & cognita veritate per distantia boni & mali, adhuc ruminandum est. *Recogitate eum* (inquit Paulus) *qui talē sustinuit aduersus semetipsum contradictionem.* Memento nouissimorum. *Eccl. 28. 6.* dicit Sapiens. Et Salomon de forti muliere: *Gustauit, & vidit, quia bona est negotiatio eius.* Et de iusto Psalmista: *In lege Domini meditabitur die ac nocte: Et in mādātis eius volet nimis.* Et de prudente Sapiens: *Bona & mala in hominibus tentabit.* Non sufficit videre aut leuiter tangere, tentare oportet, versare, premere, probare diligenter. Quæ ad hanc vitam tantum pertinet, leuia sunt; si quis in his fallatur, non magnū est dispendium; At verò quæ ad Deū pertinent, magni momenti sunt, vel bona valdè, vel impensè mala; ac proinde illa scrutari oportet omni studio & sedulitate. Hinc Dauid: *Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea.*

Ideò Ieremias ad portam templi vidit **19.** ficus; ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde: quæ quidem figurabāt duas partes populi, & bona & mala euentura vtiliq; vt merito figurent omnia, quæ ad Deum pertinent, siue bona, siue mala, quæ quidē Deus vult à nobis diligentissimè considerari. Ita n. scribit Propheta: *Ostendit mihi Dominus, & ecce duo calathi pleni ficis positis ante templū Domini, calathus vnus ficus habebat bonas nimis, vt solent ficus esse primi temporis: & calathus vnus*

Tit. 1. 16.
Matt. 7. 21.
Heb. 12. 5.
Eccl. 28. 6.
Prou. 31. 38.
Psal. 1. 2.
Psa. 109. 1.
Eccl. 39. 5.
Psal. 118. 119.

ficus habebat malis nimis, quæ comedi nõ poterat, eo quod essent malæ. Et dixit Dominus ad me. Quid tu vides Ieremia? Et dixi, ficus bonas, bonas valde; & malas, malas valde, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ. Attendis quomodo vult ista cognosci? Non satis Deo fuit ostendere illa Prophetæ; interrogauit illum quoque super hoc, imo & declarauit quid prætenderetur. O homo! si gustares bona Domini, videres immensam eorum bonitatem & dulcedinem. Si è contra gustares mala, quæ impiis deputata sunt, inuenires tã amara, vt comedi non possint, & impij tamen comedere compellentur. Nam dicit de illis Sapientia: *Comedent igitur fructus vitæ suæ.* Hæ erant antè templum vt à fidelibus viderentur. Comedite, ruminare, voluite hæc in cordibus vestris, non perfunctorie, non superficialiter, sedulo, & iterum atque iterum gustate & videte. O quàm dulcis ruminatio. Hoc voluit Deus in figura animalium mundorum, & hoc potissimè in discretione vitæ, veræ videlicet & falsæ.

20

Sed quod de volatilibus subinfert lex potissimum pertinet ad iustè iudicandum de libertate. Libertas enim maximè in volatilibus designatur, quæ aëra per liquidum volitantes quocunque libet libere absque impedimento feruntur. Eorum autem libertati nihil aduersatur magis, quam rapacitas aliquorū ex ipsis, cuiusmodi sunt Aquila, Gryphus, Vultur, Accipiter, & huiusmodi. Dum ergo quæ libertati aduersantur, per legem reiciuntur, hanc docemur appetere, idque in iudicio & discretionem. Quod in Ieremia docemur eleganter, vbi quod viderat de ficibus, applicat Dominus ad duo genera hominum populi Iudæ. Sicut ficus hæc bonæ (inquit Dominus) sic cognoscam transmigracionem Iudæ, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum in bonum; & sicut ficus pessimæ, sic dabo Sedeciam Regem Iudæ & principes eius, & reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in vrbe hæc, & qui habitant in terra Ægypti. Et dabo eos in vexationem afflictionemque, & in maledictionem in vniuersis locis, ad quæ eieci eos: Hæc ibi. Primum fuerunt, qui iubente Deo per Iere-

Prc 1. 31.

Ier. 24. 5.

miam voluntarij abierunt in captiuitatē, ita per Dei obedientiam temporali se libertate priuantes. Qui vero nimis cupidi libertatis, noluerunt se tradere Nabuchodonosor Regi Chaldaico, hi sunt secundi. Illi ficus bonæ nimis; Hi ficus malæ nimis. Illi denud reuocati sunt in terram suam, & in libertatē reuersi. Hi verò pessimè perierunt. Libertas quidem magnum bonum, quæ non bene pro toto venditur auro. At vera libertas, non quam præterdunt Iudæi, sed quam docet Christus. *Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis.* Heu! quam libertatem habere potest qui seruus est peccati? cui dominatur omnis iustitia? permittit peccatum dominari in animo suo?

Vnde cubicularius Regis Darij extulit super alias, mulierem tanquam Rege ipso fortiolem, nisi quia concupiscentia dominatur dominatoribus aliorum? Rex erat ille & vtique potentissimus, at tamen & eo & omnibus Principibus suis annuentibus potentior illo prolata est mulier, quam concupiscenter diligebat. Ita quidquid diligis, dominatur in vniuersa terra corpori tuo, & in vniuersa potestate animæ tuæ. Si bonus est amor, Regnum tuum Regnum cælorum est, Regnum Dei; quia quem amas ecce dominatur. Si inordinatus est amor, Regnum tuum Regnum est mundi, figuratum, vt habes ex Daniele, in quatuor bestiis, verè bestiale imperium, vbi non ratio dominatur & regit, sed passiones peccatorum quæ per carnem sunt. Ergo Christum in Paulo loquentem audiamus: *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiæ eius. Christus nos liberauit de seruitute corruptionis.* Christus nos eripuit de potestate tenebrarū. Christus eduxit nos spiritualiter de terra Ægypti, vbi in feliciter oppressi, obnoxij per totam vitam eramus seruituti. Christus elegit nos de mundo, vt ultra non seruiamus peccato. Adolescens filius qui se à seruitute Patris exemit, vt secundum suam ipsius voluntatem licenter viueret ac luxuriose, decocta substantia sua adhæsit vni cuium, qui misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. O horrendum præcipientium

cum ex tam sublimi gradu diuinæ filiationis in vilissimam ruere acerbissimamque seruitutem, vbi neque ex siliquis porcorum famis cruciatus potest mitigari. O hominum cæcitatē! o Iudaicam imitationē! o diabolicam captiuitatem, quam volentes incurrunt, qui Deo obedire detrectant, qui sibi ipsis viuere moliantur, qui amatores voluptatum seruos se constituunt crudelium dominorum. O pessimas ficus, quæ mandī non possunt! O extremam depressionem, qua se nedum permittunt sed committunt, vt deiciantur in furens mare, & in profundum abyssi!

CONCIO SECVNDA

ARGVMENTVM.

Agitur de contentione qua semper fuit inter Hebreos & Deum propter quam eos dereliquit. Admonemur quid faciendum, ne nobis quid simile eueniat. In Morali, contra eos qui Deo obedire renuunt.

SI non vult Salomō, vt quis iurgans de honeste amicum suum, profrens cōtra illum rem aliquam turpem, quam fortē vidit in illo, quanto minus tolerabit, quod iusto viro ac probo falso inferatur contumelia? & adhuc quantominus homini illi, qui simul Deus est, in quo est omnis iustitia & fontorius sanctitatis? *Qua viderunt oculi tui, Pro. 25. 6. ne proferas in iurgio citō, ne postea emendare non possis, cum dehonestaueris inimicum tuum.* In necessitatem istam cecidit infelix populus Iudaicus, qui non amicum modō suum dehonestauit, sed fratrem, sed Patrem, sed Principem, sed Saluatorem, sed Creatorem, & Deum ipsum, neque hæc reuelando, quæ apud illum vidisset, sed quæ apud diabolū, calumniōse eidem imponens. Quapropter dicit illis. *Vos qua vidistis apud Patrem vestrum, faciū.* Et explicans quisnam sit hic eorum pater; subdit. *Vos ex patre diabolo estis.* Quam rem ipsimet opere confirmauerunt dicentes. *Nonne benē dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?* & ita verum est, quod ipse illis dixit. *Vos inhonorastis me.* Quam dehonestantem iniuriam non emendant, a Deo reprobati sunt atque repulsi, vt non essent vltra populus Dei. Vt ergō aliorum damno cautelam nobis comparemus, historiam hanc, in qua hoc dicitur, diligenter enucleemus.

Nō semel, sed frequenter in sacris apparet litteris, inter Deum & populum suum extitisse contentionem, iam vsque ab eo tempore,

22. Heus Ionas, heu simplex columba, non prudens serpens, quid cogitasti fugiens a facie Domini, nolens illius obtemperare præcepto? num vanē reputasti effugere posse manus Domini? fugis a facie Domini, sed non effugies manus eius; tradet te in manus suas, & ipse tradent te ministris, qui te mittent in mare. Amen dico tibi, nō exies indē, donec reddas quæ sunt Dei Deo, donec te subiicias eius Imperio. Pisces maris te concludit, quem ab obedientia exclusit concupiscentia. Quid, Quid melius fuerat luce frui, & libertate eundi pedibus tuis; & liberē annuntiare verbum Dei, quam in tenebris & ventre cæti contineri, exortem lucis & libertatis? Agis penitentiam, doles de commisso, deprecaris remissionem. Exauditum a Deo, euomit cœtus extra mare super aridam terrā. O concupiscentia grandior omni cætu, strictior omni vinculo, acrior omni Domino & omni inimico crudelior. In vexationem, in afflictionem, in maledictionem illos pellis, qui tibi consensum præbent, qui carentes sensu, percussi non dolent, abiecti non lugent, despecti non confunduntur; sed gloriantur in tribulationibus & in miseriis suis, & dicentes, se sapientes esse, diuites, se gloriosos, se potentes, stulti facti sunt, inopes, inglorij, imbecilles, quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum. Veram igitur queramus vitam, veram libertatem, vt viuentes & liberi laudemus Deum nostrum qui viuunt & regnat, participes facti eius & vitæ & regni in sæculum sæculi. Amen.

21. E. dr. 4. 21. Ionas 1. 1. 21. Dan. 7. 31. 21. om. 6. 11. 21. 21. 21. Rom. 1. 12. 21. Pro. 2. 15.

tempore, quo erant in Ægypto, vbi per Moysen Deus ex fornace illa ferrea illos liberare contendit, ipsi contra Moysen & Aaron querimoniam facientes dicebant.

Exod. 5. 2. Fatere fecistis odorem nostrum coram Pharaone, & præbuitis ei gladium, vt occideret nos. At in deserto quoties murmurauerunt contra Moysen & contra Deum? Sed aperta contentio est, quando iussu Dei missi exploratores in terram Chanaan re-
 tulerunt, quæ viderant. Vbi primum inter exploratores ortum est iurgium, dicente ex vna parte Caleb qui erat vnus ex illis. *Ascendamus, & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.* Alij verò qui fuerant cum eo dicebant: *Nequaquam ad hunc populum valeamus ascendere, quia fortior nobis est. Terra, quam lustrauimus, denorat habitatores suos.* Ecce contentio inter exploratores, quorum pars maior Deo quoque, qui dixerat terram illam lacte & melle manare, camq; se illis daturum repromiserat, contradicebant. Sed ecce iam apertam cum Deo ipso contentionem.

Exod. 3. 17. *Murmurati sunt contra Moysen & Aaron cuncti Israel dicentes: Vinam mortui essemus in Ægypto, & in hac vasta solitudine vinam percamus, & non inducat nos Dominus in terram istam.* Et contra Iosue & Caleb: *Nolite rebelles esse contra Dominum: Et Dominus ipse: Vsq; quò detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi? Feriam igitur eos pestilentia atque consumam.* Taceo interim contentiones, quas in deserto hic idem populus frequenter contra Dominum excitauit: neque minus quidquam fecerunt iam terram possidentes, de quibus Moyses. *Ego scio contentionem tuam, & cervicem tuam durissimam. Adhuc viuente me & ingrediente vobiscum semper contentiose egestis contra Dominum, quanto magis cum mortuus fuero? Sed hanc vnã consideremus, quæ de ingressu in terram, quæ erat figura terre viuentium, facta est.*

Num. 13. 17. ³ Quis putet facefe mysterio, quòd hic referens Scriptura nomina duodecim exploratorum, qui missi sunt ad explorandam terram dicat. Hæc sunt nomina viro-
 rum, quos miser Moyses ad consideran-

dam terram. Et quod recens illa dicat, quod Moyses vocauit Osee filium Nun vnũ de illis Iosue; Iosue in nostra lingua est Iesus, & in lingua Hebræa significat Saluatorem. Sic vocatur in Ecclesiastico, *Et 41. vbi dicitur. Fortis in bello Iesus Naue successor Moysi, & in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, & Caleb prohibere gentem à peccatis, & perfringere murmur malitiæ.* At hodierna contentio Iudæorum contra Christum, non fuit de vera promissionis terra, vbi libertate fruimur, & mortem non videbimus in æternum. Intrauit Iesus iste figuralis primus in terram illam, vt deinde in eam induceret populum. Et non dicebat Iesus noster, qui est vere Saluator mundi. Si abiero, & præparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum? Respuunt Iudæi libertatem de qua ipse. *Si vos Filius liberauerit, verè libereritis.* Si liberos existimantes, & dicentes. *Nemini seruiuimus vnquam, quomodo tu dicis. Libereritis?* Promittenti vitam respondent. *Nunc cognouimus, quia demonium habes. Abraham mortuus est, & Propheta mortui sunt, & tu dicis. Si quis sermonem meum seruaerit, mortem non gustabit in æternum.* Propterea & libertate & vita exortes facti sunt. At in contentione illa, quæ fuit facta in deserto, decernens Deus illos consumere dixit ad Moysen. *Te autem faciam Principem super gentem magnam, & fortiozem, quàm hæc est. Quæ gens certè nos sumus. Qui, quasi filius prodigi in domo Patris nostri mansionem habemus, maiore filio in seruum conuerso, in seruum (inquam) illum, de quo dicit Dominus. Qui facit peccatum, seruus est peccati, seruus autem non manet in domo in æternum. Filius autem manet in æternum.* O contentionem, quæ patres prohibiti sunt ingredi in terram promissionis, quæ filiis data est. Si autem pro patribus Iuis Christo nati sunt filij, repulsis patribus nostra erit hæreditas, qui sumus filij.

⁴ Quæ cum ita sint, nostrum est attentius considerare contentionem istam in qua Iudæis repulsis atque consumptis, gens ista magna Christianorum & fortis subrogata est. Vt intelligentes quibusnam de
 caulis

causis illi reprobati sunt, ab eisdem nos summo opere caueamus, *ut ne in idipsum quis nostrum incidat incredulitatis exemplum.* Hæc enim doctrina est Apostoli, qui docet per requiem in terra promissionis, intelligi requiem æternam, quam olim, ut refert Ecclesia, promisit Deus Abraham, & semini eius. Et arguens ex illis verbis: *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione in deserto, ubi exacerbauerunt me Patres vestri. Quibus iuravi, si introibunt in requiem meam, Facit talem rationem. Si requies adhuc promittitur audientibus vocem Dei, ergo hæc non est requies terræ promissionis, in quam antiquus introiuit populus. Sed alia, quam Iosue non præstitit illis, cuius tamen figura fuit terra promissionis. Et est illa, quam Christus pollicetur dicens: Et inuenietis requiem animabus vestris.* Hanc requiem spiritualem non est consecutus populus ille, cui iuravit Dominus in ira, ut illum non introiret. Iuravit autem quando exploratoribus detrahentibus terræ illi, & populo fiente & murmurante dixit: *Viuo ego: Ait Dominus. In solitudine hac iacebunt cadauera vestra. Omnes qui numerati estis à viginti annis & supra, & murmurastis contra me, non intrabitis terram super quam leuavi manum meam, ut habitare vos facerem.* Quo iuramento significatur, Iudeos repullos requiem æternam, illam fore priuandos. Cum ergo ille populus spiritualem requiem non sit consecutus & dicatur. *Hodie si vocem eius audieritis, consequens est, ut alij, hi videlicet, qui non obdurant corda sua, eandem consequantur.* Quos ideo cum Dauide hortatur Apostolus, ut non obdurent corda. Ex quo etiam sequitur, quod rebellio illa populi nolentis ingredi in terram, figurabat contentionem populi contra Christum, quæ hodie maxime apparet. En ergo argumentum Pauli.

Quoniam ergo superest introire quosdam in illam requiem, & y quibus prioribus annuntiatum est, non introierunt; iterum terminat diem quendam: *Hodie, in Dauide dicendo, Hodie si vocem eius audieritis, no-*

lite obdurare corda vestra. Nam si eiu Iesus, (id est Iosue) requiem præstitisset, nunquam loqueretur de alia posthac. Itaque, relinquitur Sabbathismus populo Dei. Summa est, quia populus ille antiquus contentiosus agens contra Dominum non introiuit in requiem, Christo videlicet resistens, & repellens illius promissiones æternæ vitæ, relinquitur Sabbathismus, requies videlicet æterna populo Dei. Ibidem Paulus causam ostendens cur veteres illi in requie Domini non sint ingressi. *Vidimus (inquit) quia non potuerunt ingredi propter incredulitatem.* Id quod in exacerbatione & tentatione ista, atque contentione aperte monstratur. Refert enim Ioannes. Hæc illo loquente multi crediderunt in eum. *Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei, Iudeos; Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Crediderant, sed non manent in sermone, perseverantes in fide. Sermonem magis repellentes, & personam blasphemantes.

Ut ergo ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum, hanc illorum incredulitatem examinemus, quam nobis ob oculos ponit nunc Euangelista Ioannes. Primum ex hac incredulitate promissam à Christo respuunt libertatem, se sine illa liberos reputantes. Aiunt enim, *Semen Abraham sumus, & nemini seruiimus unquam, quomodo ergo tu dicis Liberi eritis?* In quibus verbis neque spiritus est neque veritas, cum tamen in spiritu & veritatem Deum Patrem oporteat adorare. Non (inquam) est spiritus, quia in carne tantum & non in spiritu semen erant Abraham; neque de externa secularique libertate loquitur Christus, sed de spirituali. Non est veritas in verbis illorum, quando neque seculari libertate liberi essent, cum dicant ipsimet. *Non habemus Regem, nisi Casarem.* Et ubi dicunt: *Nemini seruiimus unquam,* annos multos fuerunt in captiuitate. Ad defectum veritatis omisit Christus apertam responsum & directam, sed ad defectum duntaxat spiritualitatis aperte respondit. Et primum de libertate: Secundum de filiatione; quæ duo tamen se mutuo completuntur.

Heb. 4. 11.

Io offer.

Missam mor-

tuorum.

Heb. 4. 3.

Psal. 94. 8.

Heb. 4. 8.

Mat. 11. 2. 9.

Nu. 14. 2. 8.

Psal. 94. 8.

Heb. 4. 11.

Heb. 4. 6.

Heb. 3. 19.

Ioh. 8. 30.

Heb. 4. 11.

Ioh. 4. 24.

Ioh. 19. 16.

Stuntur Illos ergo spiritualiter seruos ostendens ait. *Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, seruus est peccati.* Ut perfectum esset argumentum addendum erat: Sed vos facitis peccatum, ergo serui estis peccati: Sed hoc supponit illud post expressurum, quando mox agit de filiatione. Vbi dicit: *Scio quia filij Abraha estis, sed quare me interficere,*

6. Hoc primum est, quod oppidò nostra interest. Vniuersalis sententia est. *Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati.* Vera est, quia sententia est Veritatis. Ex Paulo autem Apostolo habemus illius declarationem & demonstrationem. Vbi dicit:

Rom. 6. 12. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis eius.

Rom. 5. 12. Porro ex peccato Adam, in quo omnes peccauerunt, orta est atq; manauit concupiscentia carnis aduersus spiritum, cui si homo obediat, quæ Deo non placent operatur, quæ repugnant legi mentis ac spiritus; quæ lex a Deo est scripta in tabulis cordis nostri, dirigeas ad iustitiam & sanctitatem. Quapropter hæc duo iugiter sibi inuicem aduersantur; ut lex mentis, quæ est a Deo, bonum semper appetat: lex autem membrorum, quæ est a peccato, ad peccatum tanquam ad sui originem continuè inclinatur & inclinet. Nostrium est veluti in medio existentium, huic vel illi obtemperare. Quod dum facimus, huius vel illius nos seruos constituimus. *Nescitis, quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius, cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obediuntis ad iustitiam.* Ergo qui obedit concupiscentiis carnis, quæ in carne sunt propter peccatum, peccatum facit, ac propterea peccati seruus est, quod ideo regnat in nobis ac potissimum in corpore mortis huius, id est mortali corpore, quod est caro corrupta, in qua vigent concupiscentia. Heus homo, discerne inter te, & inter carnem concupiscentem siue carnis concupiscentiam.

Rom. 7. 23.

Gal. 3. 17.

Rom. 6. 16. Discereuit Paulus dicens: *Scio quod non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum.* In te quidem est concupiscentia, sed nihil tui est, sed defectus tantummodo, imperfectio, corruptio, malum tuum, tamen in-

Rom. 7. 18.

foelix, quia in te est, & à te, tuum quid immo tu ipse, existimatur. Et propterea dum illi obtemperas, liber tibi videaris, & sponte tua facere quidquid facis. Seruus, seruus es miser, quomodo tu dicis. *Nemini unquam serui:* seruis totam vitam tuam. Peccatum tibi dominatur. Seruus es corruptionis. O miseram seruitutem!

Imperabat Dominus populo, ut ascenderet in promissam terram; contempsit populus præceptum Domini, suæ concupiscentiæ deseruiens. Quid inde consecutus est? Vociferans omnis turba fleuit nocte illà, dicens: *Vtinà morti essemus in Ægypto: & in hac vasta solitudine vtinam pereamus.* Vide in quantam tristitiam deuenit, quam illa creauit domina concupiscentia. En quantum malum tristitia est? *Sicut tinea vestimento, & vermis ligno; ita tristitia viri nocet cordi.* Rursus igitur imperauit Dominus ne ascenderent, dicente Moysè: *Nolite ascendere, ne corrumpatis; gladio corrueritis. eo quod nolueritis acquiescere.* At illi obtenebrati ascenderunt. Descenditq; Amalecites & Chananæus, & percussit eos atq; concidens, persecutus est. Vides fructum seruitutis peccati & concupiscentiæ: Intus tristitia, foris ruina. Eo (inquit) quod nolueritis acquiescere: quia parere imperio Domini nolueritis, ut faceretis voluntatē carnis, & obediretis concupiscentiis eius. Eo quod dicit Dominus. *Seruus non manet in domo in æternum, non significat manifeste illos, ut peccati seruos, expellendos de domo Domini: repellendos a Deo? Nō propterea futuros filios, sed seruos, atq; adeo non populum Dei? Sic, sic euenit cuique, qui facit peccatum.*

Heu! quot quantæq; ruinæ in mundum incurrunt ex hoc, quod homines peccatum facientes, peccati constituuntur serui; Dic, dic infelix. Nunquid sperauit anima tua in Domino isto? Et ego dico tibi: *Deus putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustia. Et amittit pallium in die frigidis.* Memento Dominum dixisse: *Ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis, neq; corpori vestro quid induamini.* Sic notantem duo, quæ ad vitam humanam necessaria sunt, victum videlicet & ve-

& vestitum. Motus verò & gressus ad hæc duo paranda, quòd item necessarius sit, exploratissimum est. At si vt hæc assequaris, infideli niteris, nunquid non delectum est? Dens putridus, dum cibū frangit, frangitur. Corpus si pedi lasso nititur, cadit; & frigore cruciatur, qui amittit palium in die frigoris. Ergò qui sperat super infideli, ex omni parte necessariò destitutus auxilio miserè perit. At quis infidelis magis, quàm qui sibi ipsi fidit cū nihil sit, & in Domino non confidit? Quid debilius defectu; quid fragilius corruptione? quid peccato nocentius; *Promittunt*
1 Pet. 2. 19. aliis libertatem, cum ipsi serui sint corruptionis: inquit beatus Petrus. Quod corrumpitur, corruptione corrumpitur. Et quid stabile ergò queritur in corruptione? quid firmum? quid subsistens? quid sustentans? *Infixus sum in limo profundi, non est substantia.* Fructus ergo mercesque seruorum peccati, ruina est atque destructio, sicut experimento nos docet Synagoga.

SECVNDA PARS,

9. **EX** eo quòd probatum est falsum dixit se Iudæos: *Nemini seruinimus vnquã.* Cum agatur de seruitute peccati, in qua tunc erant, maxime Christo aduersantes, sequitur manifestè, illos & in hoc decipi, & semetipsos decipere, qui dicunt: *Semen Abrahæ sumus.* Nam ex verbis Apostoli: *1 Pet. 2. 17. Iam non est seruus sed filius:* & ex verbis Domini: *Liberi sunt filij:* aperte concluditur repugnantiam esse inter filios & seruos. Quod etiam ex ipsa lectione & sermone Domini perspicuum est, dicentis: *Seruus non manet in domo in æternũ Filius manet in æternum.* Cum itaq; serui sint, filij porro esse non possunt. Hoc nunc illis expresse demonstrat. Primum respondens obiectioni quam fecerant dicentes: *Semen Abrahæ sumus.* Dicēs: *Scio quia filij Abrahæ estis.* Dixerant illi: *Semen Abrahæ sumus.* Dicit ipse: *Filij Abrahæ estis.* Ita innuens, quòd qui semen Abrahæ sunt, filij sunt promissionis, *quia in Isaac dixit Dominus) vocabitur tibi seruen.* Et Paulus

ait: *Non dixit in seminibus, quasi in multis, Gal. 3. 16. sed quasi in vno, quod est Christus.* Ergò qui Christi sunt, hi semen sunt Abrahæ, & sunt filij promissionis. At inter filios carnis numerantur, & Ismahel, & ceteri *Gen. 25. 2.* Zamram & Geclan & Madan & Madian & Iesboe & Sue; qui omnes sunt filij carnis. Consentit itaque Christus quòd sint quidem secundum carnem filij Abrahæ, non autem secundum spiritum. Quod sic probat: *Filius secundum spiritum patrem imitatur, faciens opera patris sui.* Vos contrarium facitis, nam *queritis me interficere, quod Abraham non fecit.* Ergò non estis illius filij, sed alterius, illius videlicet qui fuit *homicida ab initio.* Quod simili argumento probat, quo etiam illos non esse filios Abrahæ demonstrat, assumens hanc eandem veritatē. *Filius secundum spiritum, similis in spiritu Patris est, sicut & secundum carnem portat imaginē eius in carne.* Vos in spiritu, Diabolo conformamini. *Igitur vos ex patre Diabolo estis!* Quòd autem similes Diabolo sitis; in his duobus manifestum est, quòd ille homicida fuit ab initio, *Et in veritate non stetit.* Quando vos *queritis me interficere, hominē qui veritatem vobis locutus sum, quàm audiui à Deo.* Ita & homicidæ existentes, & in veritate non stantes. Vnde *si veritatem dico, non creditis mihi.* Et ita verum est, *quod dixi. Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor, Et vos quæ vidistis apud Patrem vestrū facitis. Vos facitis opera patris vestri: Et desideria patris vestri vultis facere.*

Aduerterunt illi, quòd à carnali generatione ad spirituale transiret, & idēd hanc quoque sibi defendere moliantur, dicentes: *Nos ex fornicatione non sumus nati, vnum patrem habemus Deum.* Quod est dicere: ex Isaac, in quo semen vocatum est Abrahæ, orti sumus, non ex Agar aut Cetura; quarum coniunctionem vocant fornicationem: in hoc etiam Abraham sugillantes, vt se magis commendent. Cum itaq; legitimi simus filij Abrahæ, *vnum Patrem habemus Deum.* Huic falsitati duplicem rationem appohit Christus, quarum prima est hæc: *Si Deus pater vester esset, diligeretis visque me. Ego enim*

ex Deo processit: & veni: neque enim à me ipso veni, sed ille me misit. Quòd verò non diligatis me, per se apertum est, quia quæritis me interficere. Ergò non estis filij Dei. Ratio altera hæc est: Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non audistis, quia ex Deo non estis. Quòd autem neq; Christum diligere, neq; audirent verbu Dei, ex ipsoru verbis rursus aperitur: Dicunt enim. Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & demoniu habes? Vbi aduerte, quòd modestè Christus probabat, illos nò esse filios Abrahæ, sed alterius cuius facerent opera; tamen non expresse illum nominaret. At vbi patrem suu Abraham fornicationis criminarentur, & ex hoc concluderent vnum patrem se habere Deum, tum apertè illis dixit: Vos ex patre Diabolo estis, & propterea ut non audistis, quia ex Deo non estis.

11. Qua criminatione in iram & furorem excitati, ipsum culpant tanquam alienum à populo Dei, veluti Samaritanum & tanquam demonio actum; sic quasi notam à se delentes, qua dixerat illis: Vos ex patre Diabolo estis, & eam in illum retorqueres. At Dominus omisso Samaritani nomine, iniuriam hanc pellit dicens: Ego dominum non habeo. Quod duplici probat argumento. Et primò quidem, dicens: Sed honorifico Patrem meum. Cuius argumenti hæc est vis. Diabolus, qui est Rex superbia; dum dixit: Super astra Dei ascendam, similis ero Altissimo: seipsum exaltauit & detraxit gloria Dei, qui cum sit Altissimus, super omnes est: At Christus honorificat Deum, neq; gloriam propriam querit; ergò demonium non habet. Sed ipsi magis, cum Deo aduersentur, illum inhonorantes, quem Deus glorificat. Et vos (inquit) inhonorastis me. Ego autem nõ quero gloria meam. Est qui quarat, & induet. Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est Pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis, quia Deus vester est. Altero argumento sic diluit iniuriã. Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit. Ego autem dico vobis. Si quis sermonem meum seruauerit, mortẽ non videbit in æternum. Veritati vobis locutus sum, quam audiui à Deo. Nam

Isa. 14. 13.

fermo meus veritas est. Itaq; vbi ille in veritate non stetit, quia veritas non est in eo; & cum loquitur mendacium, ex proprio loquitur, quia mendax est, & pater eius. Ego veritatem dixi vobis. Et si manseritis in sermone meo, cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Et vbi ille homicida est, ego vitam inspiro. Etenim Si quis sermonem meum seruauerit, mortẽ non videbit. Adhuc illi, vt reipsa se ostendant ex patre Diabolo esse, restitunt huic veritati dicentes: Nunc cognouimus, quia demonium habes. Abraham mortuus est, & Propheta mortuus sunt, & tu dicis. Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum.

O contentione! quæ epilogus est, & conclusio omnium antiquarum & preteritarum contentionum, cuius ideo finis est eius, quod dixit Christus & quod fecit: Quod dixit, hoc est: Amen, amen dico vobis, antequam fieret, ego sum. Quod fecit, hoc est. Vbi iulerunt ipsi lapides, vt iacerent in eum: Iesus abscondit se, & exiit de templo. Nunquid contentiosos istos atq; prefractos hic tandem arguam, & inuehar contra illos? an non potius ad nos ipsos sermonem conuertam & redargutionem? Videte primum, quòd vbi se Deus amplius manifestat, manifestius illic homo perditus ipsum offendit & inhonorat. At Christus: Antequam Abraham fieret: Ego sum. Tulerunt ergò illi lapides, vt iacerent in eum. Sicut & alibi posteaquam dixisset: Ego & Pater vnum sumus, sustulerunt lapides, vt lapidarent eum.

Nostri, nostra ista culpa est, quibus ap. 11. paruit benignitas & humanitas Saluatoris Exhort. nostri Dei, vt dicere valeamus cum Ioan. 11. ne: Quod fuit ab initio, quod audiui, Ioh. 16. 13. quod vidimus oculis nostris, quod perpe. Tit. 1. 4. ximus, & manus nostra conreclauerunt de verbo vita: & vita manifestata est, & vidimus & testamur, & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis. Quo clarius apparet nobis, eò crudelius offenditur à nobis. Præcistemporebus acerbior erat in Deum Iudæorum offensio; Quia cum cognouissent Nã. 17. 21. Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, aut illius mandata ser- uauit.

uauerunt. Amorrhcorum completa est malicia, quando intelligentes manū Dei potentissimam, qua populum suum liberauerat ex Aegypto, & eius non minus clementem quam potestatem prouidentiam, qua in deserto filios suos enutriuit & exaltauit, obdurauerunt tamen corda sua, vt non illius cederent Maieitati, & ad illum conuerterentur. Et quare obmutuit ille, quia ad nuptias ingressus est, non habens vestem nuptialem? quia vidit quia gustauit, quam suauis est Dominus, quia ingressus in thesauros niuis, vidit claritatem Dei, cuius vestimenta alba apparuerunt sicut nix. Tam aperte nobis reuelatus est Christus, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, & rursus illum crucifigentes, & ostentui habentes, sanguinem testamenti pollutum ducimus, in quo sanctificati sumus.

14. Deus in deserto quadraginta annis, quo magis populo fuit proximus, ed plus ab illo fuit offensus. Vt simul in Psalmo legimus: *Quadragesima annis proximus fui generationi huic: & quadragesima annis offensus fui.* Nobis adeo propinquus est, vt frater noster sit & caro; *Quia membra sumus corporis eius de carne eius, & de ossibus eius.* Et quales sumus erga hunc proximū nostrum? Heu! gentium referimus ignorantiam. Alioqui cur monet Paulus: *Hac est voluntas Dei sanctificatio vestra, vt sciat vnusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderii, sicut & gentes, quae ignorant Deum?* Et quae est vita nostra? qui mores? nonne & duritiam referimus Iudaeorum? Alioqui cur ad nos trahit Paulus Davidis verba illa: *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione, secundum diem tentationis in deserto, vbi tentauerunt me Patres vestri, probauerunt & viderunt opera mea?* Intelligis quod hi exacerbauerunt & tentauerunt Deum, quando probauerunt & viderunt opera eius. Quis amplius probauit, quis clarius vidit opera Dei, opera Christi, virtutem Altissimi, quam nos Christiani? lucem eius quis frequentius, quis propinquius, quis clarius aspexit? & hortamur tamen

ne obduremus corda nostra, sicut & illi audierunt, & increduli fuerunt. O vocē Pauli! *Videte fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi à Deo vivo: sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, vt non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus, si tamen initium substantia eius vsque ad finem firmum retineamus.* Et obserua vim huius Apostolicę exhortationis. Moyses (inquit) fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus in testimonium eorum, quae dicenda erant. Christus vero tanquam filius in domo sua, quae domus sumus nos; si fiduciam, & gloriam spei vsque ad finem, firmam retineamus. Quapropter sicut dicit Spiritus Sanctus. *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra:* & reliqua vt supra. Sic ergo Paulus arguit. Moyses famulus fidelis fuit, populo annuncians verba Dei. Christus Filius fidelissimus fuit. Ergo si vocem eius audierimus, non obduremus corda; alioqui nostra quam Iudaeorū deteriora erunt scelera. Populus ille visā iam terrā per exploratores durius rebellauit, recusans ascendere ad illam: & propterea Deus cadauera illorum prostrauit in deserto. Vbi clarius videmus, ibi diuinam indignationē ardentius excitamus, vt amplius accipiamus iudicium. Quid mirum si populus ille carnalis carnaliter accipiebat verba Domini, cum de libertate loqueretur, cum de filiatione, cum de vita? At nos qui nati sumus ex spiritu, carnalia quarimus adhuc terrena? corruptibilia? Et quae Christus caelestia repromittit, illa negligimus, spernimus, detrectamus, perdimus, derelinquimus. Heu! qui *Patrem habemus Deum, facti sumus semei Diaboli. Homicidium, mendacium, defideria sunt Diaboli, quae fecit ipse, cupit, & studet, vt eadem faciant homines, vt sint filii eius, & participes suae hereditatis.* Christus se a Iudaeis abscondit, vt se nobis manifestaret, at nos auertimus faciem, vt non ad eū intendamus. Sed declinamus oculos nostros in terrā, vt videat vanitatem. Sed quid tandem? *Exiit de templo Iudaeorū, & facta est habitatio eorum deserta.* Et tu ta-

15
Hebr. 3. 12.

NUM. 14. L.

men Christiane, illum à te repellis: non recipis eum in domo tua? *Nos sumus domus Dei*, dixit Apostolus, *nos templum Spiritus Sancti*, & eiciemus illum extra domum suam? Et *Spiritus Sancto resistemus*? nequaquam. Sed dicamus: *Ingrederere benedictio Domini, cur foris stas: praparavi domum. Veni Domine Iesu.* Gratia Domini nostri Iesu Christi, cum omnibus nobis. Amen.

MORALE.

16 **Q**uod in Iudæis animaduersum est, id si nostra non est instructio, profecto videmus illis esse tardiores, magisque obcæcati, atque propterea maiori quam illi cum reprehensione tum supplicio digni. Loquebatur Dominus ad eos qui crediderant ei Iudæos, quos tamen ad tantam insaniam deuenisse miramur, vt se Christi contradictores statuerunt, & occisores pararent, & blasphemos iactarent, & lapidatores se deniq; facere inchoarent. Num ergo ista non in figura facta sunt nostri, qui iam credidimus, qui non Abraham solummodo, sed gloriamur Patrem habere Deum? Illis dixit. *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis.* Ergo vt verè Christi sis discipulus, non satis est te credidisse, nisi & in sermone illius maneat. An verò manes tu in sermone eius, qui contra illū omniratione pugnas? Sermo illius veritas est. En quanti apud te Veritas est? quantum illi te honor habetur? quā illius tuenda sollicitus es? quam pugnam suscipis pro illa? An non magis illi repugnas? illam persequeris? illam conaris de medio tollere? illam de sede sua deturbare? Hinc est quod homines in negotio circumueniunt fratrem suum. Hinc est falsa illorum amicitia, qui colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis. Vnde & est amicus, qui conuertitur ad inimicitiam, & est amicus, qui odium & rixam & conuitia denudabit. Hinc est simulata conuersatio mundanorū, vt nescias cui credere debeas. *Eccl. 6. 13.* Vt verè necessaria sit admonitio illa: *Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis attende.* Hinc est quod neq; vxori secreta sunt reuelanda, adeo vt audienda sit diuina illa

1. Thes 4. 6
Prou 19. 6
Eccl. 6. 9
Eccl. 6. 13

vox: *Nolite credere amico, & nolite confidere in duce: ab ea, qua dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, & filia consurgit aduersus matrem, virus aduersus socrum suam, & inimici hominū domestici eius.* Hinc est; quod diuini decepto multi recuperatores: locutus est superba, & iustificauerunt illum. Humilis deceptus est in super & arguitur, locutus est sensatè, & non est datus ei locus Diue. locutus est, & omnes tacuerunt. & verbum illius vsq; ad nubes perducunt. Pauper locutus est; dicunt: *Quis est hic? & si offenderit, subuertent illum.*

Hinc est gloriatio similis huic, quam audimus in Euangelio. *Semen Abrahæ sumus. & nemini seruiuimus vnquam. Nos ex fornicatione nati non sumus. Vnum Patrem habemus Deum.* Quam frequens gloriofa iactatio de parentum antiquitate, de sanguinis nobilitate, de diuitiarum abundantia, de dignitatibus atque potestatibus magnificentia; quin & de morum probitate, vt frequens sit auditio: *Non sum sicut ceteri hominum.* Hinc est tanta hominum stultitia, tanta sapientia penuria, tanta mentis alienatio, iuxta quod scribit Sapiens de sapientia. *Homines stulti non videbunt eam, longè enim abest à superbia & dolo. Viri mendaces non erunt illius memores, & viri voraces inuenientur in illa.* Hinc est, quod *vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum.* Hinc est stultorum iactantia, qui dicunt se esse sapientes. *Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt.* Hinc est confusio illa edificantium turrim Babel. Vbi confusum est labium vniuersæ terræ, vt non audiret vnusquisque vocem proximi sui. Atq; ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras. Non est in hoc solummodo confusum labium, quod diuersæ sunt linguæ; sed quod omnes quarunt, *quæ suæ sunt; omnes quæ sibi conuincunt loquuntur: Et in ore eorum non est veritas: & diminuta sunt veritates à filiis hominum;* vt de duodecim exploratoribus, duo tantum loquantur veritatem, ceteris mentientibus; quæ fuit populi ruina, & abiectio plebis. Sermo Domini erat pretiosus, id est rarus, quo tempore misit Dominus

Mith. 2
Mat. 23
Eccl. 13
Luce. 18
Eccl. 17
Psal. 11
Gen. 11
Phil. 2
Psal. 5
Gen. 14
1. Reg. 3

minis Samuelem. O quam rarus nostro tempore sermo Domini; *qui solus verax est. & omnis homo mendax!*

18 Vnus est hic quoque modus manendi in sermone Domini, si veritatem loquamur vniuique cum proximo suo, si vtilia, si coelestia, si fidem confirmemus, si mores instruamus, si nutantes confirmemus, si Domini gloriam predicemus. Sed heu! desideria patris sui homines mendaces etiam in stateris volunt facere, qui homicida mendacio hominem interfecit. Pater mendacii est, quoniam mendacium omne ab illo est, qui vsque ab initio in veritate non fuit. Vt sint omnes mendaces filii Diaboli, ac propterea homicida. *Os enim quod mentitur, occidit animam* Num vero anima mortua aliud a se potest viuificare? quin mortificat magis: nam, vt ait Apostolus, *corpus mortuum est propter peccatum*: fuit vero anima quae peccauit, quae ideo prima mortua est, simulque corpus occidit: ergo mendaces sunt homicidae.

19 Et quid primum hominem eiecit de loco voluptatis, vbi erat lignum vitae, nisi mendacium, quo serpens decepit mulierem? Et quare ciectus inde est homo? Audi Dominum: *Ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitae, & comedat, & viuat in aeternum*. Vita priuatur, qui mendacium accepit. Et quare Dominus abscondit se, & exiit de templo? Veritas derelinquit eos, qui credunt mendacio, qui mendacium loquuntur, qui faciunt, quod vident apud patrem suum, nempe mendacium, qui occidunt hominem, qui loquuntur illis veritatem, quam audiuit a Deo: qui ideo vitam perdunt, nam qui veritas est, ipse & vita est, vt qui sermonem veritatis seruauerint, mortem non videant in aeternum. Nesciebas misera Synagoga, quid mali afferret odium veritatis. *Nunc malum sentis, & quia cecitas contigit in Israel, adhuc velamen est super cor eorum, ut nesciant, se ideo abiectos esse a Deo, propterea quod ipsi primi Deum abiecerunt & Veritatem*. Videte vos fideles ficulneam, aridam, mortuam Synagogam, dispersum populum Domini, non iam populum Domini; & discite quam malum & amarum sit de-

reliquisse Dominum Deum suum, vt si iam eum inueneritis, teneatis illum, & non dimitatis, orantes & postulantes. *Ne derelinquas me Domine Deus meus ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum, Domine Deus salutis mea*. Bene hoc deprecatus est Dauid, qui idem sic precatur: *Iustificaciones tuas custodiam, non me derelinquas vsquequaque*. Vis tecum esse Dominum? Custodi iustificaciones eius. *Nam si dereliqueritis eum derelinquet vos*. Dixit Propheta quidam. Sed audiamus illum loquentem ad populum. Dominus vobiscum, quia fuistis in eo: si quaesieritis eum, inuenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem dies multi in Israel absque Deo vero, & absque Sacerdote doctore, & absque lege. In tempore illo non erit pax egredienti, & ingredienti, sed terrores vndique in cunctis habitatoribus terrarum: pugnabit enim gens contra gentem, & ciuitas contra ciuitatem, quia Dominus conturbabit eos in omni angustia.

Ecce malum derelinquentium Deum, qui ab eo derelinquuntur. Non est illis pax, id est quies aut bonum quodcunque verum, sed neque huius vitae. Sed terrores erunt vndique, hinc & inde, ante & retro; & hoc non huic aut illi, sed cunctis habitatoribus; non vnus aut alterius terra, sed terrarum. Nam se mutuo praeliis lacerent, non gentes solum aut regna, sed ciuitas pugnabit contra ciuitatem. Hoc autem malum a Domino veniet, qui conturbabit eos in omni angustia. Cur vero? quia dereliquerunt eum. Nunquid non ante oculos nostros apparet ista punitio? En gens Hebraea, quae dies multos manet absque Deo vero, illo in quo dicit Dominus. *Est Pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis, quia Deus vester est, & non cognouistis eum*. Nam si Deus Pater vester esset, diligere etiam vtiq; me. Manet gens ista absque Sacerdote, Doctore: quia exierit Christus de templo, translatus est ab eis Sacerdotium, & Episcopatum eorum accepit alter. Non habent Doctorem, qui veritatem doceat. Legis exortes sunt, tenentes solum occidentem litteram, neque illam etiam quomodo obseruantes. Hoc quid admonet nos? quod vbi Deus a

nobis sit derelictus, nihil boni erit nobis, & mala omnia ex hac derelictione obtineant vniuerso mundo.

21 O homo! si scires quàm malum & amarum est derelinquere Dominum De-

Psal. 118. 8. um, te proculdubio iungeres cum Dauid

& deprecante: *Non me derelinquas usquequaque.* Nihil non faceres, vt esset Dominus tecum. Audi illud verè prouerbij:

Pro. 25. 17. *Subtrahes pedem tuum de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit te.* Et vide si ad Deum hæc referri debeant. Subtraxit pedem suum Deus de domo Israël; quia ipse satiatus odio habuit illum. Mel ipse comedit dulcedinis donorum, qua in manu forti illis concessit *Devs*: Sed satiatus tandem illud euomit, repellens eloquium eius dulce super mel. Ergò & tu si Christum abiicias, qui butyrum & mel comedit, vt nobis dulcis esset, erit amaritudo tua amarissima. Et scias quòd Christus:

Isa. 7. 15. *Sapientia Dei, non introibit in maleuolam animam, nec habitabit in corpore subito peccati.* Ergò qui peccat, Christum eicit de domo sua, vt non habitet in corde illius. Et subtrahit Christus ipse pedem suum de domo peccatoris. Et quid est homo sine Christo: corpus sine anima, cœlum sine sole, terra sine germine, populus sine pace, oculus sine luce, paruulus sine patre & sine pane. Christus omne bonum

Sap. 1. 4. est: qui sine illo est, caret omni bono. Quid durius quam vox illa terribilis: *Discedite à me omnes operarij iniquitatis?* Quid infernus, nisi elongatio a Deo? Ideò se dicit Deus esse in cœlis, procul videlicet ab inferioribus terræ partibus. Heus homo! stude intelligere, quid sit derelinquere Dominum Deum, & vicissim à Deo derelinqui: & decerne & statue tecum, vt iustificationes eius custodias, vt te non derelinquat usquequaque. Ne tu quoque subtrahas pedem de domo Dei. Eò quòd satiatus & offensus tua propinquitate, oderit te. Sed quantum possumus laboremus, vt Dominus nobiscum sit, & nos cum illo nunc & semper.

Psal. 118. 8. Amen.

Amen.

FERIA II. DOMINICÆ DE ABRAHAM.

CONCIO PRIMA.

Orantes nolite multum loqui sicut Ethnici faciunt.

Mat. 6. 7.

ARGUMENTVM.

Opus nostrum erga Deum fieri debet diligenter & bene, præcipue si opus est maximi ponderis, vt Oratio. Tota Dominicalis Oratio optimè exponitur, motiua efficacia tangendo.

Dvo sunt quæ cautelam requirunt in opere nostro, vt sedulo fiant & aptè; ne forte si ineptè fiant, error inde aut dispendium maximum oriatur. Alterum est operis præstantia ex suo genere. Quod enim maximi in se momenti est, id magna mentis applicatione & aduertentia præstandum est. Nam paruus error in huiusmodi maximus est. Quomodo Oratio tangens Arcam errauit, & perit percussus à Deo. Arca enim res reuerenda est, quasi sedes Dei, vbi cum hominibus habitabat, & homines regebat, sceptrum Diuinitatis suæ. Ideò solus eius indeccens tactus lethalem à Deo meretur percussioem. Quin & solus aspectus illegitime factus, stragis maximæ causa fuit in Bethsamitis. Alterum est errandi facilitas, quando videlicet etiam minima actione, qua leuiter fieri potest & incaute, sic impense peccatur: quemadmodum eadem duo exempla demonstrant. Quid enim leuiter fieri potest, quid etiam promptius, etiam sub boni prætextu potuit contingere, quam ad mouere manum plautro terenti arcam ne ex illo pendente caderet? Et aspectus præsentis rei, quam facile fit? Quæ tamen duo, Arca